

Odpuštění dluhů jako opatření proti zdravotní a ekonomické krizi Covid-19

1. My, níže podepsané organizace, vědomy si závažných dopadů zdravotní, sociální a ekonomické krize, kterou způsobil Covid-19, a které čelí země globálního Jihu, na stovky milionů lidí, naléhavě voláme po:
 - Zrušení všech plateb zahraničního dluhu, které mají být učiněny v roce 2020.
 - Poskytnutí nouzových dodatečných financí, které nebudou vyvářet další dluh.

Všechny splátky, úroky a poplatky suverénních zahraničních dluhů splatné v roce 2020 by měly být zrušeny trvale, neměly by být započteny v budoucnosti. Zrušení dluhových plateb je nejrychlejší cesta k udržení peněz v zemích a uvolnění zdrojů k řešení naléhavých zdravotních, sociálních a ekonomických krizí, které jsou způsobeny globální pandemií Covid-19.

2. Vlády těchto zemí mohou samy rozhodnout o zrušení splácení dluhů, ale neměly by za to být postihovány pokutami. Všichni věřitelé by proto měli souhlasit s okamžitým zrušením splátek dluhů splatných v roce 2020 bez navýšení úroků a poplatků a bez pokut.

Při absenci širšího, multilaterálně dohodnutého zrušení dluhů, by věřitelé měli podniknout následující kroky:

- Multilaterální instituce, včetně MMF a Světové Banky, by měly nabídnout okamžité zrušení všech splátek, úroků a poplatku pro zbývající část roku 2020 pro všechny potřebné země a nejnaléhavěji pro všechny země PRGT¹ a IDA²
- MMF a Světová banka by měly naléhat na všechny země a na soukromé zahraniční věřitele, aby přestali požadovat multilaterální nebo bilaterální dluhové splátky. Jakékoli nové financování ze strany MMF a Světové banky by mělo mít formu grantů, nikoli půjček. Měli by požadovat po ostatních věřitelích, aby změnili profil dluhů tam, kde je nejistá udržitelnost, nebo restrukturalizovali dluh tam, kde je neudržitelný³. Tak by bylo zajištěno použití peněz na podporu priorit veřejné politiky v odpovědi na krizi Covid-19 spíše, než kdyby peníze byly použity na splácení věřitelům.
- Věřitelské vlády, jak členové Pařížského klubu⁴, tak další jako Čína, Saudská Arábie a Kuvajt, by měly zrušit všechny splátky, úroky a poplatky pro zbývající část roku 2020 pro všechny potřebné země a nejnaléhavěji pro všechny země PRGT a IDA. V ideálním případě by toto zrušení dluhů mělo být koordinováno mezi věřiteli, ale není nutné čekat, až budou souhlasit všichni.
- G20 by měla podpořit snahy všech zemí při zastavení splátek dluhů soukromým zahraničním věřitelům.
- Klíčové jurisdikce, zvláště Spojené království a New York, by měly legislativně zabránit jakýmkoli žalobám vůči vládám, které zastaví splácení dluhů v roce 2020.

¹ Země zahrnuté v programu MMF Poverty Reduction and Growth Trust pro země s nízkým příjmem (LIC – Low-Income Countries)

² IDA je zkratka pro International Development Association, která je součástí Světové banky a jejím úkolem je podpora chudých zemí

³ V rámci politiky MMF pokud vládní dluh je neudržitelný, má být v rámci dluhového programu provedena restrukturalizace nebo default (zastavení splácení dluhu). Restrukturalizace je změna v dluhových podmínkách, která snižuje částku, kterou věřitel dostane zpátky. Pokud je udržitelnost dluhu nejistá, má dojít k změně profilu dluhu. Tím se posune datum splátek do budoucnosti, tak že věřitelé nejsou ve skutečnosti uspokojováni z půjček MMF.

⁴ Pařížský klub je skupina zástupců hlavních věřitelských zemí, která má zaručovat koordinovaný postup věřitelů vůči dlužnickým státům (např. při odpouštění nebo restrukturování dluhů)

- Zrušení dluhových splátek a dodatečné financování by nemělo být podmíněno zvláštními požadavky na ekonomickou politiku, jako je prosazování privatizace, deregulace a liberalizace obchodu. Krize byla způsobena vnějšími šoky: vývojem, nad kterým země globálního Jihu nemají kontrolu.
- Zrušení dluhových splátek a dodatečné financování má být určeno speciálně na posílení veřejných výdajů zaměřených na ochranu práv a potřeb obyvatel, zvláště na udržení a posílení sociální ochrany a na zdravotní náklady v odpovědi na Covid-19 a má být zajištěno, aby užitek měli ti, kdo jsou v nouzi.

3. Řešení dluhové krize

Mnoho zemí bylo v dluhové krizi už před tím, než Covid-19 způsobil současnou krizi. Ještě více zemí z této krize vyjde s ještě vyššími neudržitelnými dluhy. Okamžité zrušení dluhových splátek by tedy mělo být spojeno s komplexnějším a dlouhodobým přístupem k řešení dluhové krize. Aby dluhová restrukturalizace byla efektivnější, spravedlivější a úspěšnější vyzýváme:

- Aby OSN vytvořila systematický, komplexní a vymahatelný proces restrukturalizace suverénních dluhů.⁵
- Aby MMF zavedl jasné zásady stanovující, kdy je dluh neudržitelný a následně zavedl politiku, že zemím s neudržitelným dluhem lze půjčovat jen pokud dojde k defaultu (zastavení splácení dluhu) nebo k dluhové restrukturalizaci.⁶

Proces vedoucí k zavedení těchto změn musí začít před koncem roku 2020

4. Dopady Covid-19

Globální krize Covid-19 vedla k propadu cen komodit, k růstu nákladů na budoucí půjčky pro vlády globálního Jihu⁷ a přispěla k dosud největšímu odlivu kapitálu z rozvojových zemí.⁸ Výsledkem bude pokles vládních příjmů a zvýší se dluhové splátky v době, kdy země potřebují rozšířit zdravotní a sociální ochranu v odpovědi na krizi. Rozvojové země přitom čelily zvýšené dluhové zranitelnosti a rostoucím cenám dluhu už před vypuknutím pandemie Covid-19.⁹ Míra krize veřejného zdraví a potřeba rychlé politické odpovědi znamená, že vládní zdroje musí být naléhavě nasměrovány směrem k potřebám obyvatelstva, ne směrem k věřitelům. Ukazuje se, že po vypuknutí pandemie Covid-19 je čas podstatný. Vlády potřebují mít zdroje, aby mohli podniknout rozhodující akce dnes. Jakékoli zdržení ztíží kontrolu pandemie a pozdější náprava ekonomických škod bude nákladnější, zvláště pro dlužnické státy.

⁵ Viz: 'We can work it out: 10 civil society principles for sovereign debt resolution' <https://euodad.org/Entries/view/1547087/2019/09/17/We-can-work-it-out-10-civil-society-principles-forsovereign-debt-resolution>

⁶ K této politice viz více na https://jubileedebt.org.uk/wp-content/uploads/2019/10/IMF-policy-on-debt-restructurings_English_10.19-1.pdf

⁷ <https://jubileedebt.org.uk/uncategorized/coronavirus-worsens-debt-crisis-in-poor-countries>

⁸ <https://www.theguardian.com/world/2020/mar/23/g20-finance-ministers-talks-hampered-by-us-chinaposturing-coronavirus>

⁹ <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2019/12/19/debt-surge-in-emerging-and-developing-economies-is-largest-fastest-in-50-years>

Odhadujeme, že zrušení plateb zahraničních dluhů v roce 2020 pro 69 zemí¹⁰ klasifikovaných MMF jako země s nízkým příjmem (Lower Income Economies) a pro které jsou dostupná data, by dlužníkům ušetřilo 19,5 miliard dolarů plateb bilaterálním a multilaterálním věřitelům v roce 2020 a 6 miliard dolarů plateb soukromým věřitelům. Pokud by došlo k rozšíření na rok 2021, ušetřilo by to dalších 18,7 miliard dolarů v multilaterálních a bilaterálních platbách a 6,2 miliardy dolarů soukromým věřitelům.¹¹

5. Podpora akcí za zrušení dluhů

Afričtí ministři financí vyzvali k přerušení plateb úroků a splátek ze strany ohrožených zemí v roce 2020.¹² MMF a Světová banka vyzvaly k přerušení všech dluhových plateb jiným vládám ze strany nejchudších zemí.¹³ Generální tajemník OSN vyzval k restrukturační dluhů, včetně zřeknutí se placení úroků v roce 2020.¹⁴ Ministerský předseda Pákistánu Imran Khan vyzval k odepsání dluhů jeho země i dalších zranitelných zemí.¹⁵ Ekvádorský kongres také vyzval vládu k přerušení splácení dluhů.¹⁶ Začátkem března Libanon přestal splácet soukromé zahraniční dluhy a oznámil, že přestane splácet všechny dluhopisy v zahraničních měnách.¹⁷ Etiopský ministerský předseda Abiy Ahmed Ali vyzval k rozsáhlému odepsání dluhů, k zastavení splátek zbylých dluhů na deset let a k omezení dluhových splátek na 10% z exportních příjmů.¹⁸

¹⁰ Toto nejsou všechny země s dluhovým odkladem. Podle definice MMF LIEs zahrnuje 59 zemí, které mohou dostat zvýhodněné financování, 13 malých států se středními příjmy a čtyři země, které postoupily ze zvýhodněné pozice od roku 2010.

¹¹ Výzkum provedl Eurodad: https://eurodad.org/debt_moratorium

¹² <https://www.uneca.org/stories/african-finance-ministers-call-coordinated-covid-19-response-mitigateadverse-impact>

¹³ <https://www.ft.com/content/6eca167c-6ec0-11ea-9bca-bf503995cd6f>

¹⁴ <https://www.un.org/sg/en/content/sg/note-correspondents/2020-03-24/note-correspondents-letter-theseecretary-general-g-20-members>

¹⁵ <https://www.breconder.com/2020/03/17/580790/pm-wants-world-to-consider-writing-off-pakistans-debt-to-help-cope-with-coronavirus/>

¹⁶ <https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-03-23/ecuador-bonds-sink-as-congress-suggests-suspending-debt-payments>

¹⁷ <https://www.nytimes.com/aponline/2020/03/23/world/middleeast/ap-ml-lebanon.html>

¹⁸ <https://twitter.com/AbiyAhmedAli/status/1242378606543855616/photo/2>